

UNAPREĐIVANJE SARADNJE - BILTEN

IPA programa prekogranične saradnje
Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo
2014-2020

Decembar 2022.

IZVOR: SAJAM PROJEKATA – EVROPSKI DAN SARADNJE - SKADAR

SADRŽAJ

Petnaesto izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u IPA programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020. Programe i projektne aktivnosti finansira Evropska unija.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

IPA program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020

Opšti cilj programa je promovisanje/jačanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomskog razvoja pograničnih regija, kroz valorizaciju njihovog turističkog potencijala, ekološki održiv i društveno inkluzivni ekonomski razvoj, uvažavajući njihovo zajedničko kulturno i prirodno nasljeđe.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

IPA program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo 2014-2020

Opšti cilj programa je poboljšanje standarda i kvaliteta života ljudi u programskom području, kroz ekološki održiv i socijalno inkluzivni ekonomski razvoj regiona, uz poštovanje zajedničke kulturne i prirodne baštine.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- »»» Dan evropske saradnje 2022. obilježen u Skadru.....2
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija ...3
- »»» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo....6
- »»» Organizovani Forumi za korisnike projekata.....9
- »»» Organizovane obuke za osoblje programskih struktura ...10
- »»» Bilateralni sastanak održan u Tirani.....11
- »»» Održana prekogranična radionica za novinare.....11

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

Evropska unija
Kosovo i ne predstavlja nužno stavove
Evropske unije.

*Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti

Projekat finansira
Evropska unija

MNE – ALB
IPA-PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA 2014-2020

MNE – KOS
IPA-PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – KOSOVO 2014-2020

CBC ZOOM

Dan evropske saradnje 2022. obilježen u Skadru

Povodom obilježavanja Dana evropske saradnje 2022. godine, Državna agencija za strateško programiranje i koordinaciju pomoći (SASPAC), u saradnji sa Ministarstvom evropskih poslova Crne Gore, kao i Opštinom Skadar i uz tehničku podršku Zajedničkog tehničkog sekretarijata (ZTS), organizovala je promotivni događaj u Skadru 4. novembra 2022. godine sa ciljem promocije projekata realizovanih u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija.

Događaju su prisustvovali albanski Nacionalni koordinator za Ipu, predstavnici Operativnih struktura Albanije i Crne Gore, predsjednik Opštine Skadar, predsjednik okruga Skadra, predstavnik Regionalnog savjeta Skadra, predsjednik Opštine Vau Dejes, ZTS, korisnici projekata, krajnji korisnici i šira javnost, koji su imali priliku da se upoznaju sa rezultatima projekata koji su predstavljeni na sajmu, kao i da posjete Specijalnu jedinicu za brze intervencije podržanu kroz projekat *Nepogode ne poznaju granice* i događaj predstavljanja ideja u okviru projekta *Work4Youth*.

Događaj je bio i prilika da se razgovara o rezultatima koje je Albanija postigla kroz programe prekogranične i transnacionalne saradnje. Predsjednik Opštine Skadar je u svom govoru istakao značaj programa EU, koji je pružanjem finansijske i tehničke podrške u oblasti ekonomskog razvoja, socijalne inkluzije, zaštite i promocije prirodno-istorijskog naslijeđa i promocije turizma, unaprijedio prekograničnu saradnju između stanovništva susjednih država.

Nacionalni IPA koordinator, g-din **Ilir Bečaj** je tokom svog govora istakao značaj ovakvih programa za obje zemlje koje namjeravaju da postanu članice EU. On je dodao da je ova aktivnost važna i zbog toga što je Albanija od jula 2022. godine pokrenula pregovarački proces za EU integracije. On je pozvao sve potencijalne aplikante da iskoriste znanja iz dosadašnjeg iskustva i da pripreme još bolje projekte te da apsorbuju više sredstava u okviru IPA III.

Nada Pejović iz Ministarstva evropskih poslova Crne Gore istakla je da se trenutno u okviru IPA II finansira 15 projekata ukupne vrijednosti od preko 5 miliona eura u oblasti zapošljavanja, mobilnosti radne snage i socijalne i kulturne inkluzije, kao i turizma i zaštite životne sredine. Ona

je zahvalila korisnicima projekata na spremnosti da iskoriste priliku koju Evropska unija pruža kroz ovaj program, kao i na dobrom poslu koji rade i koji će raditi u budućnosti.

Tokom sajma projekata predstavljeno je 13 od 15 ugovorenih projekata. Svi učesnici imali su priliku da vide konkretne rezultate, a predstavnici projektnih timova su ih ukratko informisali o aktivnostima i postignutim rezultatima.

Tokom terenske posjete projektu *Nepogode ne poznaju granice* učesnici su imali priliku da se upoznaju sa „Specijalnom jedinicom snaga za brzu

intervenciju u slučaju katastrofa". Načelnik komande je predstavio rezultate projekta, kao i nabavljenu opremu, uključujući 2 čamca za duge i kratke udaljenosti, motore, novi automobil za instituciju Prefekture Skadar, prsluke, itd.

On je takođe informisao učesnike o obukama predviđenim projektom i o slučajevima kada je tim imao obavezu da iskoristi sva znanja i opremu za intervenciju kako bi pružio podršku ljudima u nevolji, kako za nacionalne tako i za međunarodne nepogode.

Nakon toga, učesnici su imali priliku da posjete tekući događaj predstavljanja poslovnih ideja u okviru projekta *Work4Youth*. Na ovom događaju prezentovane su nove poslovne ideje pripremljene pod mentorstvom eksperata projekta od kojih su odabrane tri ideje koje će biti finansijski podržane. Ovaj događaj pozdravila je ministarka za zaštitu preduzetnika, gospođa **Edona Bilali**, koja je najavila različite vladine programe i inicijative za podršku preduzetništvu i zapošljavanju mladih, pozivajući mlade preduzetnike da se prijave na ove mehanizme podrške.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

U Plavu zasađeno 40.000 ljekovitih i aromatičnih biljaka

Tokom oktobra 2022. godine u Plavu je zasađeno 40.000 ljekovitih i aromatičnih biljaka u cilju sanacije degradiranih područja. Zasađena površina će se koristiti u okviru aktuelnih i budućih edukativnih kampanja.

U okviru istog projekta napravljen je i promovisan promotivni video „Promovisanje održivog korišćenja ljekovitog i aromatičnog bilja za poboljšanje života i očuvanje biodiverziteta“ koji se može pogledati [ovdje](#).

Aktivnosti usmjerene ka unapređenju sistema zaštite i spasavanja

Uz podršku Evropske unije u okviru projekta *Nepogode ne poznaju granice 2*, u Budvi je tokom 30. novembra i 1. decembra 2022. godine održana dvodnevna konferencija na temu *Unapređenje sistema zaštite i spasavanja*.

Konferencija je organizovana u cilju davanja preporuka, razmjene iskustava, mišljenja, modela dobre prakse i naučenih lekcija u vezi sa unapređenjem sistema zaštite i spasavanja, kao i informisanja stanovništva i posebnih ciljnih grupa o ovoj oblasti. Konferencija je okupila predstavnike institucija i službi koje se bave zaštitom i spašavanjem, organizacija civilnog društva, projektnih partnera itd. iz Crne Gore i inostranstva, koji su tokom dvodnevnog rada prezentovali iskustva i studije slučaja vezane za organizaciju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, zemljama regiona i zemljama Evropske unije, kao i preporuke za unapređivanje ove oblasti.

Takođe, u okviru projektnih aktivnosti, 28. novembra 2022. godine u Podgorici je predstavljena meteorološka oprema u vrijednosti od 38.000 eura namijenjena Zavodu za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, koja uključuje meteorološku stanicu, server i računare za numeričku prognozu vremena i numeričko rano upozoravanje.

Aktivnosti projekta SOLUTION

Partneri Centar za ekotoksikološka istraživanja Crne Gore, Univerzitet u Tirani i Udruženje Zeleni centar su 25. novembra 2022. godine organizovali prezentaciju rezultata analize kvaliteta vode Skadarskog jezera, u okviru aktivnosti projekta *Skadarsko jezero bez hemijskog zagađenja – SOLUTION*. Nakon evaluacije dobijenih podataka, konstatovano je da su rezultati koji se odnose na opterećenost ekosistema Skadarskog jezera hemikalijama zadovoljavajući.

Naime, rezultati analize sadržaja poliaromatskih ugljovodnika u sedimentu pokazuju određeni stepen negativnog efekta, ali koliko je to opterećenje predmet je daljih istraživanja. Pored toga, iako je konstatovan određeni sadržaj žive, PCB-a i organohlorinih pesticida, konstatovano je da je to znatno ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija, pa se sa sigurnošću može reći da su krap i jegulja bezbjedni za upotrebu.

Štaviše, stručnjaci za hidrogeologiju su objasnili da je distribucija hemikalija u jezeru mnogo veća iz pravca Crne Gore prema Albaniji, nego obrnuto. Tokom prezentacije je konstatovano da je evidentirano prisustvo određenih zagađujućih materija i da ih treba dalje pratiti. Stepen zabrinutosti biće određen do kraja projekta, kada se svi rezultati budu pregledali i obradili.

Nakon predstavljanja rezultata, partneri su održali treći trening u Univerzitetu u Tirani, Fakultetu prirodnih nauka, gde je obučeno osoblje grupe za organsku hemiju, Fakulteta prirodnih nauka Univerziteta Tirane, od strane stručnjaka Centra za ekotoksikološka istraživanja iz Podgorice, **Vladimira Zirkovića** i **Anje Babić**.

Teme programa obuke bile su GC-MS tehnike, razvoj analitičkih metoda u novom GC-MS instrumentu, kupljenom od projekta *SOLUTION* za Univerzitet u Tirani, i kalibracija za niz organskih zagađivača kao što su PCB, pesticidi, mineralna ulja, PAH itd.

Akcija čišćenja u Gusinju

U okviru aktivnosti projekta *Crna Gora i Albanija prema nultoj stopi otpada*, tokom septembra 2022. godine, građani i lokalne vlasti uz podršku EU fondova, zajednički su radili na čistijem regionu.

Naime, tokom trodnevne akcije čišćenja u okolini Gusinja prikupljeno je više od 1300 kg otpada. Građani, srednjoškolci, predstavnici Opštine Gusinje, Komunalnog preduzeća Gusinje i Turističke organizacije pridružili su se akciji i dali doprinos čistijoj životnoj sredini.

Kao jedan od ključnih rezultata projekta, očekuje se da se obezbijede uslovi za selektivno odlaganje, preradu i reciklažu otpada.

Završen projekat Work4Youth

Završna konferencija projekta *Work4Youth*, održana je 13. decembra 2022. godine, je okupila predstavnike lokalnih samouprava, OCD i mlade. Projektni partneri su iskoristili ovu priliku da detaljno predstave rezultate projekta. Najvrednije dostignuće projekta je činjenica da su nakon dvije godine intenzivnog rada i podrške 32 mladih preduzetničkog duha, iz regiona Skadra, Bara, Tuzi i Podgorice, spremni da izađu na

tržište i svojim poslovnim idejama doprinesu zapošljavanju i lokalnom razvoju zajednice.

Pogledajte neka od podržanih omladinskih preduzeća [ovdje](#).

Projekat *Work4Youth* sprovodili su NVO Partneri za šansu i razvoj iz Albanije, Udruženje za demokratski prosperitet – ADP Zid i NVO Omladinski intelektualci – Nada.

Nastavljena promotivna kampanja „I mogu i hoću!”

Nastavljene su promotivne aktivnosti u obje zemlje u okviru *A.C.C.E.N.T.* projekta. Partneri na projektu su promovisali uspješne priče o zapošljavanju u obje zemlje i radili su na podizanju svijesti kroz promociju primjera dobre prakse u zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

Uspješnu priču o zapošljavanju osoba sa invaliditetom i razgovor sa direktorom preduzeća „Centro Biro” pogledajte [ovdje](#).

Opsežna komunikacija sa građanima i medijska promocija rezultata projekta obavljena je u Skadru, gdje su partneri projekta imali više gostovanja. Pogledajte jedan od intervjua [ovdje](#).

Takođe, tokom oktobra 2022. godine, kao dio projektnih aktivnosti organizovana je ceremonija za uspješno završenu četvorodnevnu obuku *Aktivno traženje posla*, na kojoj je 16 mladića i djevojaka iz Skadra i Liješa dobilo sertifikate.

Projekat A.C.C.E.N.T. – *Pristupačnost, građanska savjest, zapošljavanje osoba sa invaliditetom, kao novi TREND*, realizuju Caritas Barske nadbiskupije, Caritas Albanije, NVO Projekat Nada i Udruženje paraplegičara iz Bara.

Završen projekat Putevi ka razvoju karijere

Partneri na projektu *Putevi ka razvoju karijere* su 21. decembra 2022. godine u Skadru organizovali završnu konferenciju. Završni događaj okupio je mlade korisnike iz Crne Gore i Albanije, kao i predstavnike škola, organizacija i institucija koje su omogućile uspješnu realizaciju projekta.

Tokom manifestacije predstavljene su uspješne priče mladih ljudi koji su već započeli svoje poduhvate, a učesnici su razgovarali i o mogućnostima saradnje za dalju podršku i osnaživanje mladih.

Glavni rezultati projekta bili su događaji izgradnje kapaciteta koji su pripremili 130 mladih ljudi iz prekograničnih regiona Skadra i Ulcinja da budu konkurentni na lokalnom i regionalnom tržištu rada. Kroz projektne aktivnosti, 100 mladih ljudi je istražilo nove poslovne projekte/ideje koje odgovaraju zahtjevima tržišta rada. Dodatno, organizovana je praksa za 50 mladih u lokalnim preduzećima, dok je finansirano 13 najboljih projektnih ideja, kako bi se mladima omogućilo da pokrenu svoje biznise.

Pogledajte video sa rezultatima projekta [ovdje](#).

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Drugog poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Prvi direktni prihodi korisnika od poljoprivrede

U okviru projekta *Stvaranje radnih mjesta u poljoprivredi*, korisnici na Kosovu, koji su gajili ljekovito bilje tokom 2021-2022 godine, ostvarili su direktne prihode od poljoprivrede. Naime, ovi proizvodi se prodaju sabirnim centrima i izvoznim kompanijama sa kojima imaju potpisane petogodišnje ugovore, što je jedan od ključnih rezultata projekta.

Štaviše, pripravnici koji su prošli praktičan rad u različitim kompanijama u cilju povećanja kompetencija i znanja, ocijenili su program prakse kao uspješan. Naime, od 22 osobe koje su prošle kroz pripravnički staž, njih 13 se zaposlilo u tim kompanijama ili su pronašli posao zahvaljujući ovom stažiranju.

Projekat *Stvaranje radnih mjesta u poljoprivredi* sprovode Glavni grad Podgorica i Inicijativa za razvoj poljoprivrede Kosova (IADK).

Završen projekat PRAXIS

Tokom oktobra i novembra 2022. godine organizovano je 11 sesija kolektivnog usmjeravanja za preko 145 nezaposlenih mladih iz Berana, Petnjice, Plava i Gusinja. Naime, sesije su organizovane u Beranama u Zavodu za zapošljavanje, gimnaziji „Panto Mališić“ i O.Š. „Vuk Karadžić“.

kao i u O.Š. „Džafer Nikočević“ u Gusinju i O.Š. u Trpezima i O.Š. „25. maj“ u Petnjici. Pored toga, organizovane su četiri radionice karijerne orijentacije u Medicinskoj školi u Beranama, sa glavnim fokusom na potražnju u medicinskom sektoru, gdje je više od 50 učesnika prisustvovalo ovim događajima. Pored toga, organizovani su i treninzi karijerne orijentacije za trenere, za učesnike iz Berana, Gusinja i Petnjice. Tokom novembra 2022. godine organizovano je 5 petodnevni obuka „Soft skills II - Kreativni trening“, u kojima je učestvovalo više od 120 učenika i nezaposlenih mladih. Petodnevne obuke koje su imale za cilj da olakšaju zapošljavanje mladih i bile su fokusirane na teme kao što su timski rad, fleksibilnost, rješavanje problema, upravljanje vremenom, vještine komunikacije i prezentacije, kreativne vještine, poslovni bonton, emocionalna inteligencija i interpersonalne vještine.

Stručno osoblje srednjih stručnih i medicinskih škola iz Berana je 16. decembra 2022. godine imalo priliku da razmijeni dobre prakse i uspostavi saradnju tokom posjete rukovodstvu i stručnom osoblju Centra za stručno obrazovanje i savjetovanje „Don Nikol Kazazi“, srednje tehničke škole „Nedžmedin Nidža“, srednje medicinske škole „Hisni Zajmi“ i privatnog preduzeća „Veer“ Studio Design u Đakovici.

Tokom novembra i decembra 2022. godine, organizovano je nekoliko posjeta za pronalaženje posla u saradnji sa zainteresovanim stranama iz Berana, Petnjice, Plava i Gusinja. Omladina (njih oko 70) koja je posjetila kompanije u Beranama (DOO „Nikola“, Regionalni poslovni centar, DOO „Green One“, Hotel „Berane“ i preduzeće „Arte Casa“) imala je priliku da se informiše o poslovnom učinku ovih kompanija, potrebama kompanija i o kvalifikaciji potrebne radne snage za različite pozicije, proizvodnju, tehnologiju itd.

Konačno, završna konferencija održana je 22. decembra 2022. godine u Beranama. Konferencija je okupila preko 40 učesnika, predstavnika različitih aktera kao što su državne i lokalne javne institucije, obrazovne institucije, nevladine organizacije, biro i službe za zapošljavanje, omladinski centri, itd. Tokom konferencije predstavljani su glavni

postignuti rezultati i promotivni video, dok su ujedno korisnicima dodijeljeni sertifikati za karijerno vođenje i savjetovanje. Učesnici su razgovarali i o pitanju zapošljavanja mladih i imali priliku da razmijene iskustva, znanja i ideje, kao i da unaprijede saradnju među institucijama. Za više informacija kliknite [ovdje](#) i pogledajte promotivni video projekta PRAXIS.

CARES 2 - nastavak sprovođenja aktivnosti podizanja svijesti i izgradnje kapaciteta

Projekat CARES 2, kao nastavak prethodnih rezultata projekta CARES 1, uspješno se sprovodi kroz dugotrajno partnerstvo između FORS Montenegro i ECMI Kosova. U okviru ovog perioda realizacije projekta organizovane su različite aktivnosti podizanja svijesti, preventivni pregledi i aktivnosti na izgradnji kapaciteta. Takođe, privodi se kraju proces nabavke medicinske opreme i koja će u narednom periodu biti isporučena zdravstvenim ustanovama. Mjesec oktobar, kao mjesec borbe protiv raka dojke, obilježen je u Crnoj Gori i na Kosovu, kroz različita saopštenja, medijske priloge, TV emisije i članke, postavljanje bilborda i distribuciju informativnog i promotivnog materijala ciljnim grupama.

U ovom periodu organizovane su dvije prekogranične obuke. Naime, u Baru od 26. do 28. oktobra 2022. godine organizovana je obuka o prevenciji, dijagnostici i liječenju raka dojke za medicinske radnike iz Crne Gore i Kosova. Obuka o prevenciji, dijagnostici i liječenju raka grlića materice organizovana je u Peći od 22. do 24. novembra 2022. godine za ljekare specijaliste ginekologije, onkologije, patologije i porodične medicine sa Kosova i Crne Gore. Cilj ovih obuka je bio unapređenje znanja i vještina učesnika u vezi sa faktorima rizika, mogućnostima prevencije, incidencijom, PAPA testovima, mamografijom, ultrazvučnim pregledima, magnetnom rezonancom dojke, liječenjem raka grlića materice, itd. Tokom ovih prekograničnih obuka, medicinsko osoblje iz Crne Gore i Kosova imalo je priliku da unaprijedi svoju prekograničnu

saradnju i omogućiti razmjenu iskustava, naučenih lekcija i modela dobre prakse u prevenciji, liječenju i dijagnostici raka dojke i raka grlića materice.

Takođe, održana su i dva okrugla stola na temu „Unapređenje reproduktivnog zdravlja i predstavljanje rezultata postignutih u okviru projekta CARES 2“, i to jedan u Baru i jedan u Peći. Događaji su omogućili diskusiju zainteresovanih strana iz Crne Gore i Kosova, kao i razmjenu mišljenja, stavova, najboljih praksi, izazova i naučenih lekcija, kao i unapređenje prekogranične saradnje u oblasti reproduktivnog zdravlja. Na Kosovu je tokom septembra i oktobra 2022. godine organizovano 10 predavanja za žene, na temu reproduktivnog zdravlja, koje su održali ljekari – ginekolozi. Posebna pažnja je bila posvećena okupljanju odgovarajućih ciljnih grupa na predavanjima – žena iz ciljnog područja sa akcentom na socijalno ugrožene grupe.

U cilju edukacije medicinskih sestara iz ciljnog područja iz Crne Gore i Kosova, u periodu od 18. do 21. oktobra 2022. godine u Baru je organizovana *Škola za trudnice* kao četvorodnevna prekogranična obuka. Obuka je za svrhu imala unapređenje kapaciteta i povećanje znanja i kompetencija medicinskih sestara iz ciljnog regiona za pružanje adekvatne podrške trudnicama i sprovođenje kurseva trudnoće u ciljnog regionu. Tokom treninga, sa učesnicima su podijeljene različite teme, uključujući primjere i najbolje prakse vezane za trudnoću.

Organizovan je i jedan omladinski trodnevni kamp/obuka za srednjoškolke u Baru u periodu od 19. do 21. oktobra 2022. godine. Obuku su vodili specijalisti, kroz savjetodavne prezentacije prilagođene njihovom uzrastu i interesovanjima, sa ciljem da se omogući polaznicima da što više nauče o zdravim stilovima života, odgovornom ponašanju prema sopstvenom zdravlju, značaju prevencije i redovnih ljekarskih pregleda, itd.

Završen projekat Transhumance

Promotivna ekspedicija (FAM Trip) projekta *Transhumance – nova turistička ponuda Kosova i Crne Gore* organizovana je 6. i 7. oktobra 2022. godine sa novinarima, turističkim operaterima, međunarodnim učesnicima i zainteresovanim akterima aktivnim u pružanju turističkih usluga i razvoju planinskog turizma. Predstavnici IADK su vodili dvodnevno putovanje u planinama Istok i Peć. Tokom putovanja, učesnici su boravili u jedan od 56 katuna koji su kroz projekat dobili solarne panele i prateću opremu.

Učesnici su uživali u impresivnom pejzažu i tradicionalnim kulinarskim delicijama. Upoznavanje sa drevnom tradicijom katuna omogućilo je zainteresovanim učesnicima da ovo uključe u svoju turističku ponudu i da nastave da aktivnije promovišu ovu tradiciju.

Koristeći pješačku stazu koja je uspostavljena u okviru projekta posjetioci sada imaju priliku da prenoće u deset pastirskih koliba, okuse tradicionalnu hranu na devet odmorišta ili iskuse prirodu u pet kampova na najljepšim mjestima Prokletija.

S druge strane, RDA za Bjelasiju, Komove i Prokletije organizovala je sličnu aktivnost 6. oktobra 2022. godine. Naime, promotivni izlet je organizovan duž tematske staze „*Pešterski pašnjaci*“ u Crnoj Gori i tokom izleta učesnici su posjetili katune duž ove staze. Promotivnom putovanju pridružile su se i razne turističke agencije koje već imaju slične proizvode u svojoj ponudi, kao i novinari, putopisci, televizijske ekipe i blogeri. Cilj ove aktivnosti bio je povećanje promocije Katuna kao turističke ponude.

Završen projekat Kulturno nasljeđe - blago prekograničnog regiona

U okviru aktivnosti projekta *Kulturno nasljeđe – blago prekograničnog regiona*, u periodu od 24. do 28. oktobra 2022. godine u Gusinju je održana izložba likovne kolonije, kao zajednička inicijativa opština Peći i Gusinja. U okviru ove aktivnosti, pet umjetnika iz Peći i pet umjetnika iz Gusinja oslikali su 10 baštinskih lokaliteta Gusinja u cilju promocije kulturnog nasljeđa i razmjene iskustava.

Slike nastale tokom Likovne kolonije u Gusinju i one nastale tokom Likovne kolonije u Peći izložene su 28. oktobra 2022. godine, sa ciljem promocije kulturnih dobara obje zemlje.

U periodu od 27. do 28. oktobra 2022. godine organizovano je „Putovanje radi upoznavanja“ između turoperatora iz Peći i Gusinja. Putovanje je započelo u Peći i nastavljeno ka Gusinju, tokom kojeg su učesnici imali priliku da obiđu lokacije kulturnog nasljeđa duž kulturne rute, kao i da koriste audio vodiče kako bi dobili informacije o tim lokalitetima. Tokom završnog perioda realizacije projekta, kupljen je i digitalni flip-board u Peći koji sadrži turističke informacije.

BRZE ČINJENICE - Digitalni flip-board

Digitalni flip-board je interaktivna platforma bogata sadržajem, lako dostupna i ima najnapredniji softver koji nudi grafičke i tekstualne prikaze (sa mogućnošću integracije širokog spektra medija kao što su video zapisi, interaktivni sadržaji ili 3D modeli).

Završna konferencija projekta održana je 31. oktobra 2022. godine u Gusinju. Tokom konferencije je zaključeno da je uspješna implementacija projekta postignuta snažnom prekograničnom saradnjom u cilju razvoja održivog turizma u obje zemlje.

Naglašeno je i da bi ovaj projekat mogao da posluži kao primjer kako se postižu kvalitetni rezultati kada su svi riješeni da sa istom vizijom i energijom ostvare isti cilj.

Organizovani Forumi za korisnike projekta

Zajednički tehnički sekretarijat je u saradnji sa Operativnim strukturama programa organizovao Forume sa korisnicima projekata Drugog Poziva za podnošenje projektnih prijedloga u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo. Naime, Forum sa korisnicima projekata iz Drugog Poziva za podnošenje projektnih prijedloga u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020 organizovan je 9. septembra 2022. godine u Skadru, dok je forum sa korisnicima projekata iz Drugog Poziva za podnošenje projektnih prijedloga u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo 2014-2020 organizovan 16. septembra 2022. godine u Prištini.

Događaji su organizovani u cilju poboljšanja učinka implementacije projekata kroz razmjenu mišljenja korisnika bespovratnih sredstava o tekućoj implementaciji projekata, aktuelnim problemima i dobrim praksama, te kroz podsticanje međuprojektne komunikacije.

Tokom događaja, korisnici projekata, imali su priliku da se infomiršu o nalazima sa terena koje je predstavio Zajednički tehnički sekretarijat. Nakon prezentacije, uslijedile su grupne diskusije, pitanja i odgovori, primjeri i praktične ilustracije iz svakodnevnog rada i iskustva. Štaviše, učesnici su pozvani da podijele svoje specifične izazove sa kojima se suočavaju tokom faze sprovođenja sa ciljem da sagledaju poteškoće i rješenja koja primjenjuju različiti korisnici.

Forumi su omogućili korisnicima grantova u okviru Drugog poziva da unaprijede saradnju i komunikaciju među partnerima i sličnim projektima i identifikuju glavne izazove i zajedničke ideje za prevazilaženje problema, kao i da razgovaraju o najboljim praksama.

Organizovane obuke za osoblje programskih struktura

Tokom septembra 2022. godine organizovane su dvije aktivnosti za izgradnju kapaciteta za osoblje Operativnih struktura (Ministarstvo evropskih poslova Crne Gore, Ministarstvo finansija Crne Gore – Direkcija za finansije i ugovaranje fondova EU pomoći, Ministarstvo za administraciju lokalne samouprave Republike Kosovo i Državna agencija za strateško programiranje i koordinaciju pomoći Republike Albanije) i Zajedničkog tehničkog sekretarijata IPA

Programa prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo 2014-2020.

Prva obuka na temu *Ocjenjivanja poziva za podnošenje projektnih prijedloga* je održana 7. i 8. septembra u Skadru, tokom koje je 19 učesnika imalo priliku da stekne znanja o procesu evaluacije. Obuka je imala za cilj postizanje boljeg razumijevanja odredbi Poziva za podnošenje projektnih prijedloga sa posebnim naglaskom na ocjenjivanje sažetka projekta i pune aplikacione forme. Pored predstavnika Operativnih struktura i ZTS-a, obuci su prisustvovali i predstavnici Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Delegacije Evropske unije u Albaniji. Obuku je održao ekspert CBIB+, **Enrike Aguado Asenjo**.

Obuka je obuhvatila teorijski i praktični dio, kao i rad u grupama. Učesnici su stekli znanja i informacije o tome kako da praktično pristupe problemima sa kojima se susreću komisije za ocjenjivanje prilikom obrade poziva za podnošenje projektnih prijedloga u koracima 1 „ocjenjivanje sažetka projekta“ i 2 „ocjenjivanje pune aplikacione forme“. Pored toga, dobili su stručne savjete o tome kako da pristupe osjetljivim pitanjima u komunikaciji sa aplikantima (npr. pojašnjenja) i o tome kako da popune evaluacionu tabelu za sažetak i punu aplikacionu formu projekta u okviru ova dva programa.

Druga aktivnost za izgradnje kapaciteta, *Obuka o nepravilnostima i rizicima*, organizovana je 14. i 15. septembra u Prištini i njoj je prisustvovalo takođe 19 učesnika. Obuka o nepravilnostima i rizicima održana je sa ciljem jačanja kapaciteta operativnih struktura i ZTS-a o nepravilnostima i upravljanju rizicima u vezi sa projektima koje finansira EU u okviru ova dva programa, u skladu sa pravilima, standardima i procedurama EU.

Obuku su održale dvije ekspertice, **Mirjana Jurić**, šefica AFCOS službe u Ministarstvu finansija Hrvatske i **Ana Srdinić-Kovačić**, šefica Odjela za reviziju poslovanja pri Agenciji za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA) Hrvatske.

Tokom dvodnevne obuke učesnici su imali priliku da steknu znanja, razmijene iskustva i razgovaraju o upravljanju rizicima i nepravilnostima, instrumentima i metodama za otkrivanje nepravilnosti, načinima prijavljivanja nepravilnosti i naplate pričinjene štete, sumnji na prevaru i njenom otkrivanju, sprovođenju revizije, verifikacije i provjere. Učesnici su takođe imali priliku da dobiju informacije koje im omogućavaju razumijevanje koncepta, funkcionisanja i uloge AFCOS-a (Služba za koordinaciju borbe protiv prevara) i OLAF-a (Evropska kancelarija za borbu protiv prevara), kao i da se informišu o primjerima iz Hrvatske iz perioda predpristupnog procesa i od perioda od kada su postale članice EU.

Bilateralni sastanak održan u Tirani

U okviru redovnih aktivnosti u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija, u Tirani je 31. oktobra 2022. godine održan bilateralni sastanak Operativnih struktura. Sastanak je organizovan kako bi se razgovaralo o tekućim programskim aktivnostima u okviru IPA II i IPA III.

Prekogranična radionica za novinare

Zajednički tehnički sekretarijat je organizovao prekograničnu radionicu za novinare u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija uz podršku Operativnih struktura Programa, sa ciljem da upoznaju i da podstaknu novinare iz Albanije da izvještavaju o postignutim rezultatima, izrade zanimljive priče iz projekata finansiranih u okviru ovog Programa i na taj način građanima približe projekte i njihova dostignuća.

Radionica je organizovana 11. novembra 2022. godine, uz prisustvo lokalnih i nacionalnih albanskih medija, koji su imali priliku da posjete projekte i njihova dostignuća na terenu i da razgovaraju sa akterima i krajnjim korisnicima o značaju ovih projekata, prekogranične saradnje i podršci EU lokalnim zajednicama.

Radionica je započela posjetom plantaži malina **Kolje Šabena** u Bušatu, gdje su novinari imali priliku da posjete investiciju projekta *Mladi Crne Gore i Albanije u zasadima malina*. Vlasnik plantaže je ukazao na prednosti sadnje maline i finansijsku i tehničku podršku koju je pružio projekat. Štaviše, koordinatorka projekta, gospođa **Rozeta Gradeci** iz COSPE-a, istakla je značaj programa prekogranične saradnje za ovakve intervencije i podršku seoskim porodicama. Ona je obavijestila novinare da je projekat omogućio da 21 gazdinstvo u tom regionu po prvi put zasadi maline i da su privreda, restorani i ostali sada veoma zainteresovani za kupovinu ovog proizvoda, te da podržane plantaže sada imaju konkretne benefite.

Nakon plantaže, grupa je otišla u posjetu meteorološkoj stanici postavljenoj na mostu rijeke Bojane u okviru projekta *Nepogode ne poznaju granice*. Koordinator projekta, gospodin **Andris Tufi**, objasnio je posetiocima tehničke detalje korišćenja meteorološke stanice i značaj takve tehnologije u prikupljanju i razradi informacija. On je takođe informisao novinare da je kroz prvu i drugu fazu ovog projekta u regionu

postavljeno pet stanica, da je dosta materijala dostavljeno *Specijalizovanoj jedinici za brze intervencije u slučaju poplava*, kao i da je za osoblje nabavljeno dosta opreme i materijala za vatrogasne stanice, itd.

U neposrednoj blizini meteorološke stanice, grupa novinara je imala priliku da obiđe neke od skulptura koje su izrađene i postavljene u okviru projekta *Vajarski simpozijum* finansiranog u okviru programa Albanija – Crna Gora 2007-2013. Zatim, nakon kratke pauze, grupa je otputovala u selo Hot, u Opštini Malesi e Male, da posjeti arheološko nalazište hrišćanske crkve iz V vijeka.

Na lokalitetu su imali priliku da se sretnu sa koordinatorom projekta **Ormirom Ščarijem** koji je detaljno predstavio intervencije predviđene projektom, lokacije iskopavanja, ostatke crkve, mjere zaštite i rezultate postignute u okviru projekta *Unapređenje saradnje – od hrišćanskih antikviteta ka naprijednom turizmu*.

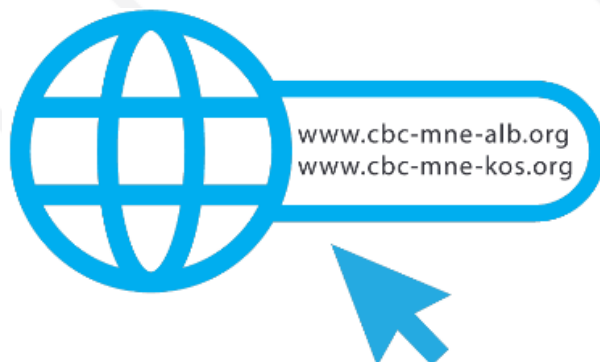
Učesnici su imali priliku da koriste QR kod na tabli sa obavještenjima i vide virtuelnu sliku stare crkve. G. Ščari je podvukao da se najvredniji artefakti sa arheološkog nalazišta nalaze u prostorijama crkve Hoti. Zaključci iz razgovora su bili da sredstva EU koja se koriste u okviru prekogranične saradnje doprinose razvoju sektora turizma u regionu. Nakon toga, učesnici su posjetili crkvu Hoti da vide artefakte otkrivene tokom iskopavanja.

Nakon obilaska lokacije u Hotu, novinari su imali priliku da obiđu granični prelaz Grabom koji se sagrađen u okviru strateškog projekta *Rekonstrukcija prekograničnog punkta Hani Hotit – CB Božaj i izgrađeni granični prelaz Zatrijebačka Cijevna – Grabom* koji je sproveden u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Albanija – Crna Gora 2007-2013.

Na graničnom prelazu grupa se sastala sa **Elvinom Bercajem**, predstavnikom Carinske uprave Republike Albanije koji je predstavio

detalje o funkcionisanju graničnog prelaza i opisao značaj pružanja ove usluge građanima tog područja.

» Operativne strukture programa (kliknite na ikone kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Ministarstvo
evropskih poslova

Vlada Crne Gore
Ministarstvo finansija
Direktorat za finansiranje i ugovaranje
sredstava EU pomoći

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
KRYEMINISTRIA
AGJENCIA SHTETËRORE E PROGRAMIT STRATEGJIK DHE KOORDIMIT TË NDIHMËS

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Pushtetit Lokal
Ministarstvo lokalne samouprave
Ministry of Local Government

**ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT IPA
PROGRAMA PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA | CRNA GORA – KOSOVO 2014–2020**

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODOROVIĆ
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Maja RADOVIĆ
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Nikola ĐONOVIĆ
Projektni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Almir ČAUŠEVIĆ
Projektni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Ulica Tirana, ulaz D, V sprat, broj 53, (kompleks PRIME), 10 000 Prishtina, Kosovo

Gazmir RACI
Projektni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

@cbc.mne.alb

@cbc.mne.kos

Projekat finansira
Evropska unija